

11. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України: Закон України від 15 травня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 30. - Ст. 246.
12. Алексеев А. Вступна стаття // Вісник Центру суддівських студій. - 2006. - № 6. - С. 3.
13. Марченко М.Н. О понятии «общее право» / М.Н. Марченко // Правоведение. - 1999. - № 4. - С. 251-263.
14. Погребняк С. Вплив судової практики на юридичні акти в романо-германській правовій сім'ї / ;
15. Аналіз роботи судів загальної юрисдикції у I півріччі 2009 р. (за даними судової статистики). – <http://www.scourt.gov.ua>
16. Кримінальний процес України: Підручник / В. В. Назаров, Г. М. Омеляненко. – К. : Юридична думка, 2005. – С. 486.
17. Кримінально-процесуальний кодекс України: Затверджений Законом УРСР від 28.12.1960 року // ВВР. – 1961. – № 2. – Ст. 15.
18. Малярєнко В. Т. Перебудова кримінального процесу України в контексті європейських стандартів – К. : Юрінком Інтер, 2005. – С. 296.
19. Митрофанов І. І. Кримінально-правові засоби впливу на осіб, які вчинили злочини / Наук. кер. С. А. Шалгунова. – Кременчук: Вид.-во ПП Щербатих О. В., 2009. – С. 203–210.
20. Митрофанов І. І. Потерпілий як суб'єкт кримінальних правовідносин // Юридична Україна. – 2009. – № 2. – С. 87–92.
21. Митрофанов І. І. Сучасні підходи до розв'язання проблем реалізації кримінальної відповідальності // Юридична Україна. – 2009. – № 11–12. – С. 102–107.
22. Проект кримінально-процесуального кодексу України. – <http://www.minjust.gov.ua/0/projectCriminalCodex>
23. Стан та структура злочинності в Україні: за даними МВС України. – www.mvsinfo.gov.ua
24. Филимонов В. Д. Правоотношения. Уголовные правоотношения. Уголовно-исполнительные правоотношения. – М.: «ЮрИнфоР-Пресс, 2007. – С. 174.

Штельмах Анастасія Анатоліївна

студентка 4 курсу юридичного факультету,
ДВНЗ «Національний гірничий університет»
Науковий керівник: Світличний О.О.
кандидат юридичних наук

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ ЛЮДСЬКИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ

*«Жизнь - это не имущество,
которое надо защищать, а дар,
который нужно разделить с другими людьми».*
Уильям Фолкнер

Трансплантація – це заміщення пошкоджених чи відсутніх тканин або органів власними тканинами, або тканинами і органами, що взяті від іншого організму.

Метою роботи є дослідження проблеми правового регулювання трансплантації людських органів в Україні. Спрогнозувати результати запровадження нових змін Міністерством Охорони Здоров'я України. **Об'єктом роботи** є запитання на які автор намагався дати відповідь, а саме:

- Яка трансплантація органів дозволена сьогодні чинним законодавством в Україні?

- Чи будуть позитивні наслідки введення презумпції згоди на трансплантацію органів?

- Чи достатньо врегульовано українським законодавством питання трансплантації органів?

- Наскільки підготовлене українське суспільство до запровадження такої новизни в галузі трансплантації анатомічних тканини людини?

При написанні даної роботи автор використовував такі методи дослідження як: науково-дослідницький, аналітичний, історичний, порівняльний.

Народження трансплантації датується III ст.н.е., коли святі Косма і Дем'ян зробили чудо заміни ураженої гангреною ноги їхнього паламаря ногою чоловіка, який помер незадовго до цього. Наукова історія трансплантації є набагато молодшою, її початок сягає 1902р., коли хірург Алексіс Каррель винайшов техніку для з'єднання двох кровеносних судин.

Трансплантація органів людини врегульована на законодавчому рівні майже в усіх країнах світу. Але в кожній країні діють свої закони та правила щодо пересадки органів. Так презумпція згоди діє в таких країнах як Фінляндія, Швеція, Бельгія, Франція, Італія, Росія і Білорусь. У Ізраїлі діє так звана картка Аді – кожен, хто підписується під цією картою, засвідчує свою згоду на пересадку органів після смерті.

Нещодавно в Координаційному центрі трансплантації органів, тканин і клітин Міністерства охорони здоров'я України розробили новий законопроект, який би врегулював прогалини у медичній галузі, щодо трансплантації органів. Перш за все запровадження презумпції згоди на трансплантацію органів після смерті. Сьогодні в Україні це питання регулюється Законом України « Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» від 16.07.1999р. Відповідно до статті 16 вищезазначеного закону передбачається, що кожна повнолітня дієздатна особа може дати письмову згоду або незгоду стати донором анатомічних матеріалів у разі своєї смерті. За відсутності такої заяви анатомічні матеріали у померлої повнолітньої дієздатної особи можуть бути взяті за згодою подружжя або родичів, які проживали з нею до смерті.

Тобто на даний момент діє презумпція незгоди: вважається, що будь-який громадянин не згоден, щоб його органи і тканини були вилучені після смерті на донорство. Для вилучення потрібні або прижиттєва згода громадянина, або згода його законних представників після смерті. Проте закон не передбачає, де громадянин має зафіксувати свою згоду і де вона повинна зберігатися: у нотаріуса за місцем проживання, у поліклініці чи має бути зроблений відповідний запис у паспорті. Додатковий протокол до Конвенції РЄ «Про права людини та біомедицину, який стосується трансплантації органів і тканин людського походження» передбачає, що органи й тканини не вилучаються з тіла померлої особи, якщо не одержано згоди або дозволу, що вимагаються відповідно до законодавства. Вилучення не здійснюється, якщо померла особа проти цього заперечувала. Також така процедура згоди або не згоди передбачається й іншими міжнародними нормативно-правовими актами. На думку автора головне питання полягає не в тому як і яким чином буде здійснюватися запровадження презумпції згоди на трансплантацію органів людини після її смерті, а в тому наскільки таке нововведення вплине на демографічний стан українців? Деякі вважають, що це позитивний крок. Адже за статистикою в Україні щорічно приблизно 5 тисяч людей потребують операції з трансплантації. Із них 1,5 тисячі осіб потребують нового серця або печінки і 2 тисячі – нирки. Не враховуючи тих, які стоять у черзі на подібні операції. В Україні щорічно гине від 40 до 60 потенційних донорів на 1 мільйон населення, що становить майже 3 тисячі донорів, які могли б врятувати життя 10 тисячам хворих. З іншої сторони прийняття нового закону може викликати й негативні наслідки, тому що людські органи в багатьох випадках стають об'єктами купівлі-продажу, що забороняється чинним законодавством. Стаття 18 Закону України « Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» забороняє торгівлю органами та іншими анатомічними матеріалами людини, за винятком кісткового мозку. Відповідно до статті 143 ККУ передбачені санкції за порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини. Незаконна торгівля органами або тканинами людини карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той

самий строк (ч. 4 ст. 143 ККУ). Заборона розглядати людське тіло і його частини як предмет комерційних операцій є всесвітньо визнаним принципом трансплантації органів і тканин людини. На жаль, навіть на всесвітньому рівні діє багато транснаціональних організацій, які систематично займаються вилученням у людей шляхом примушення чи обману їх органів та тканин. Багато хто з них йде на це через низький рівень матеріального забезпечення, нестабільний заробіток або роботу.

Соціальне опитування потенційних донорів – українців, дає відповідь на питання : яке їх ставлення до презумпції згоди? Більшість реагує негативно і на це є декілька причин :

1. Відчуття сорому та страху;
2. Недовіра медичним установам та працівникам.

Така реакція на поставлене питання передбачувана, якщо враховувати рівень корупції в нашій країні та багато інших факторів.

В Міністерстві охорони здоров'я України заявляють про те, що найближчим часом буде проведене громадське обговорення нового законопроекту, а також будуть враховані думки українців.

На думку автора, прийняття даного законопроекту є не зовсім доцільним через ряд деяких причин, а саме:

- Високий рівень корупції в Україні;
- Неспроможність держави на належному рівні забезпечити регулювання даного питання ;
- Тіньовий нелегальний бізнес, об'єктом якого є людські органи;
- Неналежний рівень забезпеченості науково-медичних та медичних установ устаткуванням. Не високий рівень професіоналізму медичних працівників.

Автор вважає, для того щоб запровадити таку новизну потрібно викоринити багато інших проблем, які є в нашій країні. Щоб наше суспільство могло свідомо подолати відчуття страху та сорому, щоб без вагань давати згоду на трансплантацію своїх органів після смерті. Всі повинні знати, що життя як де-факто так и де-юре цілком захищене. Що ніхто не буде жертвою халатності медичних працівників та об'єктом купівлі-продажу. Можливо коли держава не на слові, а на ділі доведе, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, як це проголошує стаття 3 Конституції України, тоді і буде безпечним прийняття на законодавчому рівні презумпції згоди на трансплантацію людських органів після смерті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний Кодекс України – Київ, 5 квітня 2001 р. № 2341 – III;
2. Додатковий протокол до Конвенції РЄ «Про права людини та біомедицину, який стосується трансплантації органів і тканин людського походження» від 21 січня 2001 р. № ETS N 186 ;
3. Закон України « Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» від 16 липня 1993 р.;
4. Офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я України – електронне джерело [<http://www.moz.gov.ua/>] ;
5. Стеценко С.Г « Медичне право України» - Підручник, Київ – 360 с.;

Штельмах Анастасія Анатоліївна
студентка 4 курсу юридичного факультету,
ДВНЗ «Національний гірничий університет»
Науковий керівник: Лень В.В.
професор, кандидат юридичних наук, доцент